

Jón Jensson - Landsréttindamálið (1905)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Landsbókasafnsins (Íslandssafn).

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

Landsréttindamálið.

Eptir Jón Jensson.

(Sérprentun úr Ingólfi)

Alþingi 1903 gat ómögulega skilið það þó að það hefði áður alt frá dögum þjóðfundarins verið sjálfsagt talið af öllum og allir verið sammála um það, jafnt Íslendingar sem Danir eða Danastjórn, að ákvæði í stjórnarskrá vorri um að sérmál vor sætti að bera undir konung í ríkisráði Dana, þýddi og hlyti að þýða viðurkenning um yfirráð grundvallarlaganna og ríkisþingsins danska yfir sérmálum vorum og þar með uppgjöf á öllu lagalegu þjóðarsjálftæði voru.

Ég ætla ekki hér að fara frekara út í ástæðurnar til þessa undarlega skilningsleysis alþingis, sem leiddi til þess að það lét draga sig til að brjóta bág við alla undanfarna stjórnarbaráttu Íslendinga með því að dæma þýðingarlaust það atriði í stjórnmálakröfum vorum, er þangað til hafði verið talið hyrningarsteinninn undir öllum sjálfstæðiskröfum vorum.

Það sem ég legg hér áherzlu á er það, að alþingi 1903 samþykkti ríkisráðsákvæðið 1903 af því að það áleit ekki að með því væri gefin nein viðurkenning um

gildi grundvallalaganna og af því að það taldi ekki samþykkt ákvæðisins geta valdið vafa um það, að „vér eftir sem áður höldum óskertum sérréttindum þjóðar vorrar og landsréttindakröfum hennar“.

Og til frekari áréttingar þessum orðum sínum lýsti þingið því yfir, að „konungur gæti ekki,“ þó ákvæðið væri sett inn í stjórnarskrána, „falið neinum öðrum en ráðherra Íslands einum að framkvæma neitt af því æðsta valdi, er honum ber í löggjöf og landestjórn Íslands eftir stjórnarskrá þess“, og nefndi þingið þar sérstaklega til skipun ráðherra Íslands.

Á þessum skilningi kvað þingið hafa bygða verið samþykkt ákvæðisins 1902 og á þeim sama skilningi kvaðst það enn byggja.

Ég hef áður í þessu blaði tekið það fram, að engin *stjórn* í þingfrjálsu landi hefði með þennan fyrirvara þingsins fyrir augum sér, leyft sér að leita konungsstaðfestingar á frumvarpi þingsins, nema hún féllist á skilning þingsins á frv., sem það tók svo skýrt og fastlega fram.

En Alberti leyfði sér þetta þó. Hann lét staðfesta frumvarpið, en fór með yfirlýsingu þingsins sem hégóma einberan, og fékk þann mann, — sem mest allra þingmanna hafði styrkt þingið í þeirri trú, að fyrirvarinn, sem tekinn var, væri næg trygging fyrir því að skilningur þingsins yrði hinn ráðandi og að ekki yrði lögð

önnur eða frekari þýðing í ríkisráðsákvæðið en þingið vildi vera láta, — til að vera verkfæri sitt til að traðka algjörlega fyrirvara þingsins, með því að taka við skipun sem Íslandsráðherra úr hendi danska forsætisráðherrans samkvæmt grundvallarlögunum.

Þessi herra, Íslendingurinn Hannes Hafstein, sem Albertí sá að var vel fallinn til að vinna til fullnustu á þjóðréttindum vorum, sagði á þinginu 1903 um stjórnarfrv. með ríkisráðsákvæðinu: „verði frv. undirskrifað af konungi, án þess hann lýsi yfir öðrum skilningi af sinni hálfu, hefir hann samþykkt einnig að sínu leyti ásæður vorar“ (þ: þessa yfirlýsing þingsins sem ég hef fyr tilgreint). Og enn sagði hann: „Þingið verður aldrei undir neinum kringumstæðum talið hafa samþykkt annað en bersýnilegt er að það hefir meint, og samrímanlegt er við orð laganna“.

Og þó að vitanlegt sé að konungur hefir ekki, er hann undirskrifaði frv. „lýst yfir öðrum skilningi af sinni hálfu“, þá fór Hafstein svo að ráði sínu sem hann gjörði, snerist algjörlega í lið með Alberti á móti þinginu, til að sporna við því að yfirlýsing þingsins og fyrirvari gæti komið að gagni til að afstýra þeirri hættu, er landsréttindunum var stofnað í með samþykkt ríkisráðsákvæðisins — til þess að gjöra landsréttinda uppgjöfina, sem í rik-

Ísráðsákvæðinu leyndist, en sem þingið vildi ekki í það leggja, átakanlega og augljósa og óafturkallanlega.

Hvernig sem á samþykkt ríkisráðsákvæðisins er litið, þá verður aldrei annað sagt — og það viðurkendi þingið með fyrirvara sínum og öðrum ummælum —, en að það ákvæði veikti lagalega sérstöðu vora gagnvart Danmörku, var stuðningur fyrir skoðun þeirri, er Danir héldu fram um undirlægjuskap vora undir ríkisþing Dana og grundvallarlögin.

Jafnframt því að þingið, af hræðslu við að verða af allri stjórnarbót, samþykkti ákvæðið og gaf dönsku stjórninni undir fótinn með hennar skilning á réttarstöðu Íslands, þá tók því þingið á sig þá skyldu gagnvart íslenzku þjóðinni, sem ekki vildi slaka neitt á þjóðréttindakröfum sínum, að hafa enn þá meira vakandi auga á því en áður, að Danir færðu sig eigi meira uppá skaftið með sínar undirokunartilraunir. Og þingið lét það greinilega í ljós, að það hugsaði sér að vera á verði fyrir réttindum vorum, svo að ekki hlytist tjón af þægð þess við Alberti.

Hvað ætlar þá þingið að gjöra nú, er það er í fyrsta sinn saman komið eftir að það hefur sýnt sig að fyrirvari þess hefur verið virtur að vettugi og eftir að hinn nýi sérmálaráðherra vor, sem átti að vera sverð vort og skjöldur í baráttunni við danska áleitni, við þjóðréttindi vor,

hefir sýnt í verkinu, að hann er ekki aðeins algjörlega samdóma þeirri skoðun Dana um réttarstöðu vora, sem vér höfum ávallt barist á möti, heldur ætlar að nota sér tortrygnisleysi landa sinna við hann sem Íslending til að lauma henni inn á oss í framkvæmdinni, svo að vér eigum oss ekki lengur uppreisnarvon sem sjálfstætt þjóðfélag?

Þjóðin hefir þegar látið sinn vilja í ljós. Hann er óvenjulega skýr og eindreginn. Hún vill ekki þola réttarbrotið. Þingmálafundur víðsvegar um landið hafa skorað á þingið að þola ekki ráðherranum, hvernig hann hefir traðkað vilja þingsins og rétti þjóðarinnar með því að taka við skipun sem séráráðherra úr hendi hins danska forsætisráðherra.

Þingið á eftir að gjöra skyldu sína: að sýna það nú í verkinu, að það hafi verið full alvara þess með fyrirvaranum er það lýsti því yfir 1903, að það væri ekki tilætlunin með ríkisráðsákvæðinu að gefa eftir neitt af sjálfstæði Íslands eða landsréttindum eða þola dönskum ráðgjöfum nein afskipti af sérámalum vorum, hvorki ráðgjafaskipun né önnur.

Gjöri þingið þetta ekki, þeir þingmenn að minsta kosti sem voru á þinginu 1903, þá sýna þeir ljóslega að yfirlýsingar þeirra þá hafa aðeins verið gjörðar til að blekkja þjóðina, til að dylja það fyrir henni, að

þeir voru viljandi og vísvitandi að gefa upp rétt hennar og þessa lands.

En fyrir slíku gjöri ég ekki ráð. Ég gjöri ráð fyrir því að hann standi einn sér þingmaðurinn, sem ég heyrði í vetur halda því fram, að þingið 1903 hefði kastað fram fyrirvaranum um undirskriftina aðeins og eingöngu til þess að reyna að friða landvarnarmenn og þá er staðið belgur af ríkisráðsákvæðinu, en það hefði annars ekkert meint með honum.

Mál voru væru í góðum höndum hjá slíkum fulltrúum.

En er nú undirskriftarmálið svo afar þýðingarmikið?

Það er svo þýðingarmikið, að ef alþingi 1903 hefði verið sagt það, að forsætisráðherrann danski mundi verða látinn undirskrifa skipun Íslandsráðherrans, þá hefði það samkvæmt beinum ummælum þess, neitað að samþykkja ríkisráðsákvæðið, felt það úr frv. Þar hefði gjört það af því að þá hefði það verið því ljóst, að leggja átti þann skilning í samþykt þess ákvæðis, að þingið vildi gefa upp landsréttindin, en það vildi það ekki.

Undirskriftarspursmálið er ekki annað en ríkisráðsákvæðið í skýrari og áþreifanlegri mynd.

Þingið 1903 neitaði því að það vildi samþykkja yfirráð grundvallarlaganna dönsku yfir sérmálum vorum þó að það samþykkti ríkisráðsákvæðið.

Nú er farið að belta grundvallarlögunum í sér máluunum, skipa sér málaráðherra vorn samkvæmt þeim, svo að hann verði reglulegur danskur grundvallarlaga ráðgjafi, eins og hinir dönsku ráðgjafarnir.

Það sama sem átti að fá fram með ríkisráðsákvæðinu.

Og það er ætlast til að þingið láti sér þetta lynda og afturkalli þannig eða falli frá fyrirvara sínum og yfirlýsingu, er það samþykkti ríkisráðsákvæðið.

Gjöri þingið það, þá getur það ekki um leið sagt að það haldi enn fram landsréttindakröfum vorum.

Það getur ekki kannast við að rétt sé að Danir, dönsku ráðgjafarnir ráði því, hver sé ráðherra vor og haldið því jafnframt fram, að þó séum vér óháðir Dönum og Danastjórn og ríkisþingi Dana, sem hefir öll ráð Danastjórnar í hendi sér.

Það er ekki til nema ein leið til að gjöra sér grein fyrir, hvernig stendur á skipun Íslands ráðherrans með undirskrift aldansks ráðgjafa, forsætisráðgjafans, sú nefnilega, að ákvæðið um skipun sér málaráðherra vors, eins og annara ráðherra Dana sé að finna, ekki í stjórnarskránni, heldur í grundvallarlögunum dönsku, 13. gr. þeirra, eins og Danastjórn, en ekki Íslendingar, álíta og halda fram, að ráðherra vor sitji í ríkisráði Dana, ekki samkvæmt stjórnarskránni, þó að þar hafi fengist inn viðurkenning um að svo elgi

að vera, heldur samkvæmt grundvallarlögunum, 15. og 16. gr. þeirra.

Allar aðrar útskýringar eru vífilengjur og villukenningar, aðeins ætlaðar til að rugla menn og villa þeim sjónir.

Lengst af hefir því verið haldið fram af ráðherranum, að þetta væri aðeins *form*, meinlaust *form*, að forsætisráðherrann skrifaði nafn sitt „í hornið“ á skipunarbréfi ráðherra vors.

Það er nóg að minna menn á það, að ekki lét alþingi og Íslendingar sér á sama standa um „formið“ á stöðulögunum 2. jan. 1871. Þó að lögin væru í öllu verulegu — að sleptu fjártillaginu frá Danmörku — samhljóða því er alþingi vildi ganga að, þá mótmæltu þeir þeim harðlega og einarðlega, og lýstu þau ógild gagnvart sér, einkum og aðallega fyrir þetta „form“, það, að þau voru gefin út af hinu danska löggjafarvaldi einu, sem þeir viðurkendu *ekki réttan aðila*.

Formfesta Íslendinga og alþingis þá bjargaði landsréttindum vorum í það sinn. Eða lítum til Norðmanna. Hörðustu deilurnar sem þeir hafa átt við Svía um þjóðréttindi sín, hafa ekki snúist um það, *hvað* ætti að verða lög eða *hvað* álykta skyldi, heldur um það, *hverjir* ættu *atkvæði* um þau mál, Norðmenn einir eða Svíar jafnaframt. Þeir hafa haft skilning á því, hvað „formið“ þýðir.

Síðasta kenning ráðherrans, á Hrafnagils-

fundinum, er sú, að undirskrift forsætisráðherrans þýði aðeins vottun um það, að Íslandsráðherrann hafi „fullnægt hiðum formellu skilyrðum fyrir því að geta átt sæti í ríkisráðinu“, að öðru leyti beri hann ekki ábyrgð á skipuninni, hana hafi Íslandsráðherrann aðallega einn, og það þó að hann skrifi ekki undir skipunarbréfið sjálfur, því að undirskrift sé ekki skilyrði fyrir ábyrgð Íslandsráðherrans samkvæmt stjórnarskránni.

Þetta er alt saman tómur skáldskapur hjá skáldinu H. Hafstein. Hann ætti að blanda minna af skáldskap inn í stjórnarstörf sín en hann gjörir.

Undirskrift dansks ráðherra undir ályktun konungs veitir ályktuninni alt það gildi er hún hefur og leggur *alla* ábyrgð á *allri* ályktuninni á þann ráðherra, sem undirskrifar. Ábyrgð forsætisráðherrans á skipun Íslandsráðherra og atkvæði hans um hana er alveg sama og að því er skipun annara danskra ráðgjafa snertir. Hitt er hreinn skáldskapur, sem væri verður þess að komast á dönsku, til þess að danskir lögfræðingar og stjórnsmálamenn gætu haft skemtun af honum. Og hver eru svo hin formellu skilyrði, er Íslandsráðherrann á að hafa til að mega koma í ríkisráðið. Hver önnur en þau að hafa verið skipsdur danskur ráðgjafi samkvæmt grundvallarlögunum. Undirskrift forsætisráðherrans gjörir hann einmitt að dönsk-

um ráðgjafa, svo vottorðið er auðvitað ágætt!!

Ráðherrann heldur auðsjáanlega, að það gjöri ekkert til, þótt forsætisráðherrann undirskrift skipunarbréfið, ef ráðherra vor ber líka ábyrgð á skipun sinni. En það er stórkostlegur misskilningur.

Það er auðvitað, að ráðherra vor ber ábyrgð á skipun sinni. Það gjöra allir ráðgjafar, þó þeir undirskrift ekki skipun sína. Í því tilliti er ekkert sérkennilegt við stjórnarskrá vora.

Það sem gjörir undirskrift forsætisráðherrans hættulega fyrir sjálfsforræði vort og ráð yfir eigin málum vorum, er það, að dönskum ráðgjafa, sem er verkfæri dansks þings en oss algjörlega óháður, *fær með því atkvæði um það*, hver er skipaður ráðherra í vorum málum og hver ekki. Það er form, en þýðingarmikið form, því það er band á vilja konungs í vorum málum. Þó að konungur vildi verða við óskum alþingis um skipun einhvers ákveðins manns í ráðherrasesinn, þá getur forsætisráðherrann hindrað það með því að neita að undirskrifa, og hann gjörir það áreiðanlega, *ef nýja ráðherraefnið* ekki er að þeirra skapi, dönsku ráðherranna, eða ríkisþingsins danska.

Í stuttu máli, þingræðið, sem vér erum að guma af, er eintómur reykur og hégómi, ef danskur ráðgjafi þarf að undirskrifa skipun ráðherra vors.

Það bætir ekki úr skák, eins og menn skilja, þó að, eins og sumir vilja láta sér nægja, Íslandsráðherrann skrifi *einnig* undir skipunarbréfið.

Forsætisráðherrann má als ekki koma nærri skipuninni. Hann má ekkert atkvæði um hana eiga.

Eitt er það enn sem fært hefir verið til varnar undirskriftinni, en það er sú fjarstæða að hún er varla nefnandi. Það er að ráðherra vor sé alríkisráðherra að nokkru leyti og þurfi því sem slíkur skipunar samkvæmt grundvallarlögunum. Nú segir beint í stjórnarskránni að ráðherra vor hafi það starf á hendi að framkvæma fyrir konung eða með honum æðsta vald í hinum sérstaklegu málum Íslands, og svo segir, að hann megi ekki hafa neitt annað ráðherraembætti á hendi; en hann hefði einmitt annað ráðherraembætti á hendi (þ: önnur ráðherrastörf) ef hann ætti einnig að vera alríkisráðgjafi eða danskur ráðgjafi hvað sameiginlegu eða almennu málin snertir.

En þá kveðja konungs til alþingis nú í sumar. Legg ég ekkert uppúr henni?

Hún segir ekki undirskriftina ólöglega, og það þurfti hún að gjöra. Hún hefði þurft að segja að minnsta kosti, að danskir ráðgjafar hefðu hvorki né ættu að hafa nein áhrif á „ákvörðun konungs um það hvort ráðherraæskifti eigi að verða á Íslandi“, ef nokkuð væri með henni sagt málinu til bóta. Málameðferð ríkisþings-

ins hefur ekki béint þessi áhrif einsog nú stendur, það vissum vér áður, en rikisþingið ræður yfir ráðgjöfunum dönsku og getur haft áhrif á þá. Það sýnir líka hve djúft er tekið hér í árinni, er bent er til þess að þetta mikla sjálfstæði vort hafi sýnt sig í vetur við ráðaneytiasskiptið dönsku. En það sem þá kom fram, var ekki annað enn það, að danski forsætisráðherrann gaf ekki um að skifta um Íslandsráðherra. En oss er ekki nóg minna en að hann *geti* það ekki, honum sé það mál óviðkomandi. En undirskriftin sannar það gagnstæða.

En leggjum sem mest uppúr þessari konungskveðju. Segjum að hún lýsi það óviðkomandi rikisþingi og dönsku stjórninni hver sé séráráðherra vor. Þá ætti þingið ekki að vera hrætt við að lýsa sig samdóma konungi vorum og afneita undirskriftinni sem réttmætri. Og ráðherrann ætti ekki að verja hana lengur. En hann gjörir það þó og álítur hana nauðsynlega og rétta.

Ráðherrann sagði á Hrafnagilsfundinum, að ráðherra vor hefði sömu sérstöðu í rikisráðinu einsog Ísland í ríkinu. Það er auðskilið, en það segir lítið. Eftir skoðun Danastjórnar hefur Ísland enga lagalega sérstöðu í ríkinu, sem rikisþingið danska geti ekki eptir eigin geðpötta og á löglegan hátt afnumið eða breytt að oss Íslendingum fornspurðum, með því að af-

nema stöðulögin 2. jan. 1871, sem ákveða hver séu sérmál vor, eða með því að fækka sérmálunum. Þá félli stjórnarskrá vor úr gildi, eða mál þau fækkuðu er undir hana heyrðu. Svo getur ríkisþingið og eptir sömu skoðun gripið inn á sérmálasvæðið hvenær sem það vill, löglega, með því að setja oss lög, er t. d. leggi á oss skatta, hernaðarskyldu o. þessh. Þetta geta Danir gjört, einsog þeir skilja sérstöðu Íslands. Það er ekki þar fyrir sagt, að þeir *gefi um að gjöra það*. En þeir vilja geta gjört það og vilja hafa lög til að geta gjört það, þegar þeir álíta tíma til þess komian, eða þegar þeir álíta að hagsmunir Dana krefjast þess. Hagsmunir Íslendinga verða þar auðvitað að lúta í lægra haldi.

Það er þessi sérstaða Íslands í ríkinu, sem nú er verið að starfa að með aðstoð hins fyrsta sérmálaráðherra vors, að gjöra svo skýra og óafturkallanlega sem unt er.

Það tókst með óhreinlyndi stjórnarinnar að fá samþykki alþingis til þess að sérmálaráðherra vor tæki sæti í ríkisráðinu, þar sem engir aðrir ráðgjafar geta verið en danskir ráðgjafar, en alþingi setti þar skilyrði við, sem spilti skýrleikanum.

Við hirðum ekki um það, hugsar Dana-stjórn. Það lagast í framkvæmdinni.

Og svo er ráðherra vor fenginn til að láta skipa sig danskan ráðherra samkvæmt grundvallarlögunum þvert ofan í loford.

sitt til alþingis og yfirlýsing þess og kröfur.

Og nú er tilgangurinn að alþingi láti sér það lynda, samþykki það með þögninni.

Ef ráðherra vor hefði nú borið það fyrir, að hann hefði ekki fengið ráðið neinu um þetta og vildi reyna í samvinnu við alþingi og landa sína og í samræmi við orð sín og ummæli á alþingi 1903 að koma lagfæringu á þetta mál, þá væri nokkuð öðru máli að gegna.

En nú reynir hann fyrst að leyna broti sínu. Og þegar það ekki tókst, þá leggur hann allt kapp á að villa menn frá skoðunum þeirra á réttarstöðu lands vors sem alþingi og allir Íslendingar og hann sjálfur með — að minsta kosti í orði kveðnu — hafa haft og bygt á til þessa, en fá þá til að taka góð og gild axarsköft hans, sem hann hefir verið huglaust ef ekki viljugt verkfæri í höndum Alberti hins illræmda, til að fremja, axarsköft, sem geta leitt til algjörðrar og óbætanlegrar eyðileggingar fyrir lagalegt frelsi vort og sjálfsforræði.

Í stað þess að biðja afsökunar á broti sínu og lofa bót og betrun, þá gjörist hann svo djarfur að beita og láta beita allskonar villukenningum til að verja það og fá þingið til að gjörast samsekt í brotinu með því að láta það gott heita og afturkalla þannig allt þjóðréttindatal alþingis 1903.

Ætlar alþingi að láta að vilja ráðherrans?

Það skal ósagt látið. En gjöri það það, eða meiri hluti þess, er sagt er að hafi ekki annað æðra stefnumið en að segja já og amen til alls sem ráðherrann vill vera láta, þá tekur væntanlega þjóðin í taumana.

Því að hún er farin að sjá hvert verið er að leiða hana.

En hvað er það annars sem ráðherrann hefir gjört með undirskriftarhneykslinu? Það er brot á stjórnarskrá vorri, segja menn, 2. gr. hennar, sem mælir svo fyrir, að konungur láti ráðherra Íslands (og engan annan) framkvæma æðsta vald sitt yfir sémálunum, og skipun sémálaráðherrans er auðvitað framkvæmd á æðsta valdi konungsins í þessum málum.

Já, það er stjórnarskrárbrot, eftir þeirri skoðun á stjórnarskrá vorri, á sjálfstæði hennar gagnvart grundvallarlögunum, sem allir Íslendingar hafa til þessa haldið fram, og síðast alþingi 1903.

En það er *ekki* stjórnarskrárbrot, eftir skoðun Dana á stjórnarskrá vorri, þeirri skoðun, sem ráðherra vor er nú að reyna að lauma inn á oss. Þeirri skoðun hefi ég lýst hér að framan, og eftir henni er það allt löglegt og sjálfsagt eftir grundvallarlögunum dönsku, sem gjört hefir verið. Þau eru þá yfir-stjórnarskrá vor eða í rauninni eina stjórnarskráin hjá oss sem því nafni getur heitið.

Það sem ráðherra vor hefir nú tekið sér fyrir hendur, og vill fá þingið eða meiri hluta þess, „þann flokk er stjórnin styðst við“ til að vera sér samtaka um, er að slá því föstu, að undirskrift dansks ráðgjafa undir skipun hans hafi verið lögleg og samkvæm stjórnarlögum vorum, „einsog þau séu rétt skilin“, það er að segja: einsog Danir og Danastjórn skilja þau, en ekki einsog Íslendingar allir og hann með hafa skilið þau.

Til þess að verða sýkn saka af broti sínu vill hann fá flokk sinn til að viðurkenna réttleysi vort gagnvart grundvallarlögunum og ríkisþinginu danska og sleppa öllu lagalegu þjóðarsjálftæði voru.

Brot hans er þá eigi að skoða sem stjórnskrárbrót aðeins. Nema hann kannist hreinskilnislega við að hann hafi nú aðhýlst að öllu leyti skoðun Danastjórnar um gildi grundvallarlaganna í sérmálum vorum og telji hana þá einu réttu, en landsréttindakröfur Íslendinga, sem þeir hafa haldið fram til þessa og hann þóttist einnig vera fylgjandi á alþingi 1903, rangar, þá verður brot hans það sem ábyrgðarlögin 4. marz 1904, 2.gr. c. ræða um, er þau telja það ábyrgðarefni, „ef ráðherrann verður þess valdandi, að nokkuð það sé ráðið eða framkvæmt, er skert geti frelsi eða sjálfsförræði landsins“.

Það er það brot sem einu nafni er nefnt *landráð*.

Og pólitikin, sem hann vill fá þingið eða meiri hluta þess til að vera sér fylgjandi í, hún hétu þá *landráðapolitik*.

Verður hún tekin upp á prógramm heimastjórnarflokksins?

